

ponoči sva se skobacala v postavljen šotor in začela kuhati. Preostanek noči nama je veter napihal za šotor toliko snega, da nama ga je čisto stisnilo in sva dobesedno pobegnila iz njega. Nekje med seraki sva v dokaj težavnem terenu naslednji dan spet postavila šotorček in hotela še isti dan na vrh, vendar sva po eni uri hoje ugotovila, da nisva nikamor prišla. Zato sva sklenila naslednje jutro oditi zelo zgodaj. Na pot sva šla ob kakšnih sedmih, napravila enourno pot prejšnjega dne v desetih minutah — in prišla ob petih popoldne na vrh.«

KAM PA NAPREJ?

— *Kakšen občutek je bil to za vas?*

»Vesela sem bila predvsem zato, ker se je pot spet obrnila navzdol in ker je bilo delo napol zaključeno (saj je bilo treba priti še dol). Čeprav sem bila prvič čez 8000 metrov visoko, nisem imela nobenih nenavadnih ali vzvišenih občutkov. Plezala sva seveda brez kisikovih mask in sva se proti vrhu kar pogosto ustavljala. Vrh je skalnat, na njem so kamni, po katerih sva se kar malo presedala, kot s stolčka na stolček.«

— *Vas je bilo na tej gori kdaj strah?*

»Ko sva bila na vrhu, me ni bilo, ko pa sva plezala tiste prečke pred vrhom, me je bilo strah, da kdo od naju ne bi padel in si poškodoval nogo.«

— *Ali vas je sicer strah v težkih smereh in stenah?*

»Če je tam nevarno, me je strah.«

— *Kljub temu pa kar plezate — in boste naslednjič spet.*

»Vem, da me bo naslednjič spet strah, vendar se vedno znova odločim, da grem plezat. Toda vedno si v trenutkih strahu dopovedujem, da je bilo kdaj prej čisto enako in da se bo tudi tokrat vse dobro izteklo, če le ne bo huje, kot je bilo zadnjič.«

— *Ali kdaj premišljujete o tem, da se kakšna taka tura ne bi čisto izšla?*

»Vem, da bi se lahko tako končalo, vendar o tem ne premišlujem.«

— *Kateri so vaši veliki načrti za bližnjo prihodnost?*

»Rada bi splezala zadnje probleme Alp, tri znamenite stene, ki jih še ni zmogla nobena naša ženska. Imam tudi še nekaj težjih lednih in kombiniranih smeri v Alpah, ki bi jih rada splezala, po možnosti pozimi. Seveda pa bi rada šla še na kakšen osemtisočak — ta trenutek me kar zelo zanima K-2. Potem bi se nemara lotila še kakšnega osemtisočaka...«

— *Torej še ne nameravate odnehati in nehati?*

»Nikakor, ker mislim, da sem šele sedaj dobila pravi zalet. Zadnji dve leti sem se veliko naučila, ko sem spet pošteno začela plezati. Nikakor še ne mislim nehati.«

REDNO LETNO SREČANJE KOMISIJE UIAA

VAROVANJE NA NEVARNIH STRMINAH

ZVONE KORENČAN

V Fulpmesu v Stubaiskih Alpah v Avstriji je bilo od 21. do 23. junija letos redno letno srečanje varnostne komisije UIAA.

Prvi dan srečanja smo na ledeniku preizkušali nosilnost novih lednih klinov. Svoje izdelke so prinesli proizvajalci Stubai, Kamp, Faces iz Velike Britanije in Sovjeti. Zahodni proizvajalci se super lahkim sovjetskimi titanovim klinom poskušajo približati z aluminijevimi zlitinami. Večina klinov je bila cevnih (cela in ne polovična cev) z navojem; novost je samo Stubaijev cevni navojni klin, pri katerem lahko uho z uvijanjem po stebelu klina spustimo do površine ledu (odpravimo škodljivo ročico), če ne moremo uviti celega klina.

Kline smo prek dinamometra obremenjevali z vitlom snežnega teptalca. Največ je zdržal novi Stubaijev nastavljeni klin (24,00 kN, zlom na sredini stebela), drugi cevni klini (Faces, Kamp in sovjetski) pa od 15 do 21 kN (zlom stebela, pri enem od sovjetskih

skih pa snetje ušesa s stebela). Vsi ti klini zadoščajo varnostnim normam.

Preizkusili smo tudi konične kline, ki jih je treba v led zabiti. Vsi po vrsti so se skrivil in izpadli pri silah med 4 in 6 kN. Najslabše se je obnesel ledni kavelj, ki je izpadel že pri 2 kN.

Nadalje smo preizkusili tudi nov Stubaijev cepin FKW steep ice, ki je bil z oklom zabiti v led in obremenjen na dnu ratišča. Glava se je odlomila pri obremenitvi 6,5 kN, kar je za cepin zelo dobro.

LAVINSKE ŽOLNE

Trenutno proizvajajo v Evropi lavinske žolne Francozi, Švicarji, Avstrijci in Nemci, dovoljeni pa sta frekvenci 457 in 2,790 kHz. Evropski standardi bodo leta 1992 dovoljevali samo frekvenco 457 kHz.

Od lavinskih žoln je zdaj najustreznejši švicarski Barivox, ki deluje na frekvenci 457 kHz, je v enem samem kosu (brez posebne slušalke) in ima največji domet

(70 do 80 metrov). Za ljudi s slabšim sluhom ali za pilote helikopterja lahko priklopimo potenciometer za iglo. — Kot zanimivost je vredno omeniti, da je frekvenca 457 kHz za lavinske žolne v ZDA prepovedana, ker jo uporablja obalna straža. Švicarji so posebej opozorili na pomembnost pravilne uporabe žolne, saj so v zadnjih dveh zimah našli v plazu dve žolni, ki sta bili sicer nastavljeni na oddajanje, vendar nista bili privezani na telesi lastnikov, ki sta zaradi te drobne napake preminila.

Drugi dan srečanja je zasedanje komisije odprl predstavnik gostitelja Winfried Neiz, prisotni pa so bili predstavniki nacionalnih zvez Avstrije, Nemčije, Švice, Italije, Anglije, Francije, Češkoslovaške, Sovjetske zveze, ZDA, Kanade in Jugoslavije ter proizvajalci Arova Mamut, Petel, Kong, Kamp, Stubai in Faces. Pri glasovanju so imeli — kot običajno — predstavniki zvez po en glas, vsi proizvajalci skupaj pa tri glasove.

VRVI

Informacijo o delu delovne skupine za vrvi je dal Pit Schubert, ki je dejal, da se bo test že testiranih vrvi ponavljal največ na šest let; v pripravi je dodatek standardu »test ostrega roba«; polmer »ostrega roba« naj bi bil namreč v prihodnje za različne terene različen, tako da bi imele vrvi v prodaji različne oznake, na primer »za granit« (dražja, odpornejša vrv, preizkušena na manjši radij »ostrega roba«) ali »za ledenike« (cenejša, manj odporna vrv). Testna središča ugotavljajo, da vsebnost titanijevega dioksida v vrvi precej zveča obrabo na robovih, raziskati pa je še treba, od kod pride v vrv.

Proizvajalci predlagajo zamenjavo »testa prek ostrega roba« s »testom plašča«, vendar je bil prvi test sprejet z glasovanjem.

Predstavniki francoskega testnega centra je pokazal počasen video posnetek vponke pri preskusu vrvi na padec. Vponka je bila vpeta prek traku in druge vponke v klin, faktor padca pa se je večal od 0,5 do 2 pri 80-kilogramski uteži (faktor padca je dolžina prostega pada uteži, deljena z dolžino vrvi). Ker se je vrv napela, je zavibrirala in zapora vponke se je odprla. Pri faktorjih, večjih od 1, je vponka počila. Zanimivo je, da se zgornja vponka v klinu ni nikoli odprla. Pri vponkah, kjer je sila za odpiranje zapore 30 N ali več, ne prihaja do odpiranja. Zaključki tega preskusa so upoštevani v točki o vponkah.

Testni center BSI (Velika Britanija) rešuje vibracije v vrvi tako, da vrv prednapnejo s petkilogramsko utežjo, nato pa nanjo spustijo utež z maso 75 kilogramov.

Problem je tudi pretrg vrvi v najlonskem vozlu, s katerim je privezana utež. Vozel

Testiranje vponk: koliko zdržijo, zakaj se odpirajo

se pri padcu zadrigne, pri tem se strga plašč vrvi in nato še jedro. Če se vozec strga pred petim padcem, ga je dovoljeno zamenjati z vpleteno osmico.

Pit Schubert predlaga zamenjavo preskusa ene dvojne vrvi s 55-kilogramsko utežjo s preskusom dveh dvojnih vrvi z 80-kilogramsko utežjo. Delovna skupina bo v enem letu precizirala pogoje.

PLEZALNI PASOVI ZA OTROKE

Zdravniška komisija UIAA predlaga posebno izvedbo otroških pasov z višjim pritrđiščem zaradi višjega težišča. Delovna skupina predlaga uvedbo dveh dimenzij otroških pasov — za starost od pet do devet in od devet do dvanajst let.

Zaradi manjše mišične zaščite morajo biti trakovi otroških pasov ustrezno širši. Teuffelberg že proizvaja dve velikosti otroških pasov, vendar zagovarja deljene pasove (deljen zgornji in spodnji del) zaradi lažjega prilagajanja. Deljene otroške pasove so udeleženci srečanja v razpravi zavrnili, kajti sedežni del takega pasu otroku kaj lahko zdrsne z zadnjice pod kolena. Na otroške pasove je treba dodati napis »samo za otroke«, da takšnih pasov ne bi uporabljali manjši odrasli ljudje.

Pasove je treba testirati predvsem na položaj telesa pri visenju in možen čas visenja, ne pa na padce. — Evropske norme otroške pasove samo priporočajo, enako kot otroške čelade. To je delo, ki še čaka skupino za pasove do naslednjega zasedanja.

ČELADE

Pit Schubert je poročal tudi o delu skupine za čelade in predlagal, naj bi iz standarda UIAA črtali stransko in temensko testiranje čelad, ker poskusi kažejo, da imajo vse preizkušene čelade v teh dveh smereh enako nosilnost kot od spredaj. Ostaneta torej preskus z vrha (navpična udarna utež) in preskus od spredaj. Vertikalno je ustrezna vrednost energije 100 J, horizontalno pa 25 J. Absorbirana energija lahko odstopa samo za pet odstotkov; pri manjši energiji (razbita čelada pri manjši energiji) pride do poškodbe glave, pri večji absorbirani energiji (ko se čelada ne razbije) pa do zloma lobanjskega dna ali tilnika.

Teža čelade ni omejena, vendar je v interesu proizvajalca, da izdeluje čim lažje.

KLINI

Delovna skupina je na srečanju predlagala uvedbo zahteve o najmanjši luknji v ušesu klina (kot je sicer že določeno za ploščice svedrovcev). Navadni klini za napredovanje naj bi po sklepu komisije ostali nespremenjeni (prosta volja proizvajalca), varovalne kline pa bi poenotili s ploščicami, pri čemer mora biti debelina ušesa obojih najmanj tri milimetre. BSI iz Velike Britanije predlaga povečanje zaokrožitve luknje ušesa (roba) od 0,2 na 0,5 milimetra, proizvajalci pa se s tem ne strinjajo. Delovna skupina bo do naslednjega srečanja ugotovila, ali rob 0,2 milimetra res lahko poškoduje vponko in predlagala rešitev.

Kar zadeva material za kline, zahtevajo norme UIAA samo preskus in deklaracijo proizvajalca materiala, ne pa rentgenskega ali ultrazvočnega testa materiala. Pit

Schubert je zadnja leta iztolkel iz smeri in plezalnih vrtecev približno 6000 klinov, starih deset do petnajst let — in niti eden ni bil poškodovan. Zato lahko zahteva po testu materiala še počaka.

VPONKE

Po letu 1992 bo UIAA (in Evropski standard) ukinil nekaj jamarskih vponk, vendar bi lahko želeli, da jih proizvajalci ne bi nehali izdelovati, ker je nekatere zdaj še nemogoče nadomestiti.

UIAA določa silo za odpiranje in zapiranje zapore. Že v točki o vrhov smu zvedeli za odpiranje zapore pri padcih. Rešitev je ali povečanje sile odpiranja (neugodno) ali zvečanje vzdolžne nosilnosti odprte vponke. Zdaj obstajata dve vrsti vponk: normalne (za varovanje), ki v vzdolžni smeri (pri odprti zapori) vzdrže 7 kN, in lahke (za napredovanje), ki imajo vzdolžno nosilnost odprte vponke 6 kN. Zdaj so predlagali poenotenje na 7 kN, čemur pa proizvajalci nasprotujejo, saj izdelajo 60 do 80 odstotkov lahkih vponk in le ostanek varovalnih. O tem problemu bo na podlagi preiskav rekla zadnja beseda delovna skupina.

Pomembno je tudi, da prečna sila (ki ni označena) ni manjša od vzdolžne sile v odprti vponki, ki je označena.

* * *

Na zaključku smo ugotovili, da se je v treh letih, odkar smo se na takem srečanju zadnjic ukvarjali z varovalnimi sistemi, pojavilo precej novih varovalnih sistemov (ploščice, osmice, Stohl itd.), zato bo treba vse te sisteme natančno pregledati, zmeriti sile in se prihodnje leto odločiti za najustreznejše.

Gore in doline

Sodobna medicina je — vsaj v svoji teoriji — v mnogočem takšna, kakršno je celotno sodobno človeštvo v vseh svojih dejavnostih: zelo učinkovita pri razstavljanju enote na prafaktorje — enako kot to uspeva otroku, ki ga zanima, kaj je v tej novi igrački. Začne se z anatomijo — z raztelesenjem, nadaljuje z obdukcijo, prav tako raztelesenjem, in gre prek tkiv, ki so vidna le pod najnatančnejšim drobnogledom, do molekul, ter konča z atomi. Nato pa se — enako kot otrok, ki se zagleda v žagovino, ki se vsuva iz prezanega medvedkovega trebuha — v zadregi sprašuje, kaj sedaj.

Če vzamemo, da je vrhovni smoter in najvišja umetnost popolna harmonija celotne narave, lahko mirno ugotovimo,

da se sodobno človeštvo zanesljivo in z vse večjo hitrostjo od tega smotra oddaljuje: naravo smo nadomestili z betonom in železom in najmanjšo zelenico v mestih vkovali v predpise. Tako smo si vzeli možnost, da nas priroda kot pes čuvaj vrača v čredo ekološke celote z nežnim laježem in božajočimi vgrizi ter izgubljeni iz črede padamo čez prepade ekoloških katastrof in smo prepuščeni hudim zobem volkov kuge.

Ob tem lahko gore smatramo za rezervate nedotaknjene narave z ohranjeno harmonijo, iz katere se z razširjanjem ta lepota more razširiti tudi v doline.

Ne širimo torej doline v gore z neekonomskimi »športnimi« in zabaviškimi ter hotelskimi centri, ampak dovolimo goram, da se razširjajo v doline.

Boris Ogrizek